

Nr 2.

Av herr **Bondeson**, om åtgärder för utrotning av råttor och möss.

Frågan om vidtagande från det allmännas sida av direkta åtgärder för utrotande av råttor och möss har vid flera tillfällen bragts under statsmakternas bedömande. De nu gällande föreskrifterna i ämnet innehållas i 23 a § 1 kap. och 49 a § 2 kap. hälsovårdsstadgan. Det förra lagrummet gäller för stad samt sådan köping och municipalsamhälle, där 1 kap. hälsovårdsstadgan gäller, medan det senare lagrummet gäller för den egentliga landsbygden. Båda lagrummen ha följande lydelse: »Där sådant prövas av behovet påkallat och särskilda omständigheter ej till annat föranleda, äger hälsovårdsnämnden meddela föreskrift om vidtagande av erforderliga åtgärder för utrotande av råttor och möss.» Bestämmelserna infördes genom en Kungl. Maj:ts förordning den 30 maj 1930 (SFS 178). Samtidigt ändrades ansvarsbestämmelserna i stadgans 27 och 52 §§ i syfte att effektivisera de nya föreskrifterna om utrotande av råttor och möss.

De förhoppningar, som fästes vid den nya lagstiftningen att den skulle medföra en intensifierad utrotning av råttor och möss, hava icke infriats, åtminstone icke i den utsträckning man tänkt sig. Detta torde i synnerhet gälla landsbygden. Anledningen härtill torde närmast vara att söka dels i det förhållandet att de nya bestämmelserna icke inneburo skyldighet för hälsovårdsnämnderna att ingripa för åstadkommande av utrotning av skadedjuren och dels i att kommunerna i regel icke visat sig benägna att ekonomiskt stödja erforderliga åtgärder. Då dessa icke draga obetydliga kostnader för husägarna, har denna omständighet säkerligen i betydande utsträckning bidragit till tveksamhet från hälsovårdsnämndernas sida att i form av föreläggande söka tvinga husägarna att vidtaga åtgärder. Ekonomiskt stöd från statens sida är ej heller möjligt att erhålla. Från hushållningssällskapens sida vidtagna åtgärder torde icke heller medfört avsett resultat, säkerligen oftast på grund av bristande medel för ändamålet.

Det torde emellertid inom i frågan initierade kretsar icke råda delade meningar om behövligheten att statsmakterna ofördröjligen taga upp frågan om effektivare åtgärder för utrotning av råttor och möss. Det är mycket betydande värden, som årligen gå till spillo på grund av ineffektiviteten i gällande bestämmelser och anordningar. Det nuvarande livsmedelsläget accentuerar också i hög grad behovet av åtgärder av skilda slag, vilka kunde medföra en för vår livsmedelsförsörjning betydelsefull decimering av skadedjuren.

Som uttryck för behovet av ett snabbt och effektivt ingripande mot utbredningen av råttor och möss är att anse det initiativ till frågans lösning, som statens livsmedelskommission tog år 1943 genom att kommissionen tillsatte sakkunniga för utredning i ämnet. Dessa sakkunniga avgåvo den 13 mars 1944 »Betänkande med förslag till vissa åtgärder för utrotande av råttor och möss». De sakkunniga sammanfattade resultaten av sin utredning i följande hemställan:

»Under hänvisning till vad ovan anförts hemställa de sakkunniga, att statens livsmedelskommission ville utverka medel för anställandet snarast möjligt av en konsulent i råttfrågor under ett år. Härför beräknas ett arvode på högst 10 000 kronor. För expenser och resor beräknas vidare 1 000 resp. 2 500 kronor.

För genomförandet av en riksomfattande upplysningsverksamhet kräves ett anslag på 5 000 kronor. Underhandlingar böra upptagas om icke motsvarande belopp kunde tillskjutas av enskilda, företag och organisationer, som hava intresse av att de föreslagna åtgärderna komma till stånd. Medicinalstyrelsen torde anmodas att låta utarbета en ny upplaga av sitt meddelande nr 74 i vad det avser utrotandet av råttor och möss. Omarbetningen torde böra ske i samråd med statens institut för folkhälsan och statens livsmedelskommission.

Vidare torde lämpligt centralt laboratorium, t. ex. statens institut för folkhälsan, böra anmodas att under en tid av omkring ett år genom stiekprov företaga undersökning av i allmänna handeln förekommande råttutrotningsmedel med avscende på deras allmänna tjänlighet för ändamålet.

Slutligen bör anordnas en försöksutrotning av råttor inom ett begränsat område. Kostnaden härför beräknas uppgå till 5 000 kronor. Då det emellertid förutsattes, att tillverkare av råttutrotningsmedel utan kostnad skola vara villiga ställa dylika till förfogande i erforderlig utsträckning, skulle för försökets genomförande endast krävas ett anslag av 3 000 kronor. Kostnader för rättsäkring av byggnader torde böra åvila fastighetsägare eller brukare.

Sammanlagda anslagsbehovet för genomförandet av de av sakkunniga föreslagna åtgärderna uppgår sålunda till 21 500 kronor.

Sedan den av konsulenten i råttfrågor avgivna redogörelsen för verksamheten inkommit, bör på grundval av den vunna erfarenheten frågan om vidtagande av mera permanenta åtgärder upptagas till omedelbar prövning. Härvid synes i första hand böra undersökas behovet av lagstiftningsåtgärder samt möjligheterna för kommuner att erhålla statsbidrag för verkställande av råttutrotning. Men härtill komma åtskilliga andra spörsmål, såsom frågan om reglering av handeln med rättgift, kontroll av dylika medel, vilka medel som böra få användas, frågan om kompetens för utläggning m. m. Med hänsyn till de omfattande problem det här rör sig om torde för utredningen krävas av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga.»

Betänkandet överlämnades till kungl. medicinalstyrelsen för yttrande, och sådant avgavs den 29 april 1944. I detta anslöt sig medicinalstyrelsen oförbehållsamt till livsmedelskommissionens uppfattning om behovet av snabba och effektiva åtgärder i ämnet. Samma inställning till frågan har kommit till uttryck i det yttrande, som herrar A. V. Sohlstedt, G. Hülphers, Carl Kling,

Gunnar Olin och Ragnar Spaak på anmodan avgivit över berörda betänkande och förslag.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 juni 1944 hemställde livsmedelskommissionen, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt medicinalstyrelsen att vidtaga åtgärder, i enlighet med de sakkunnigas förslag, kompletterat och utbyggt i vissa avseenden. Sålunda ansåg kommissionen, att försöksutrotning av råttor och möss torde komma till stånd inom två områden i stället för inom endast ett samt att medel i vissa fall borde ställas till förfogande till genomförande av rättsäkring inom byggnader. Kommissionen beräknade därför, att för ändamålet 40 000 kronor borde ställas till medicinalstyrelsens förfogande.

Då någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida icke vidtagits i anledning av livsmedelskommissionens skrivelse, får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder snarast möjligt för utrotning av råttor och möss samt beviljar ett anslag å 40 000 kronor, vilka medel torde bära för ändamålet ställas till kungl. medicinalstyrelsens förfogande.

Stockholm den 12 januari 1945.

Lennart Bondeson.
